

Ook op de paar vierkante meter die een Amsterdams balkon of dakterras groot is, creëert een stadstuinder een groene oase, inclusief een plekje om te zitten en te genieten van aardbeien en tomaten van eigen teelt. En de vensterbank wordt een minikas.

Tekst CAROLINE ABCOUWER
Foto's ANNE REINKE

Plantage op de m²

Of groene vingers erfelijk zijn? Zou kunnen; zijn opa van vaders kant was bollenboer, de andere opa teelde groenten. Maar toen kleinzoon Olaf Lemmers in 2009 aan de slag ging op zijn dakterras in Amsterdam wist hij eigenlijk niet goed waar hij moest beginnen. De interesse was er wel, zeker. Maar de kennis ontbrak.

En niet bij hem alleen. Zijn it-collega Mathieu Halkes had hetzelfde probleem met zijn geveltuintje en stadstuin, een grindbak van vijftien vierkante meter in Utrecht. Lemmers: "Ja, en als je dan allebei in de it-sector werkt ligt het nogal voor de hand om een website op te zetten, waarop we alle informatie die wij over tuinen en balkons vinden, delen met anderen. Het enthousiasme van onze digitale kennissenkring werkte aanstekelijk; er ging een wereld voor mij open. Ik had twee jaar geleden nooit kunnen denken dat ik ooit aan een moestuin zou beginnen. Ik dacht dat het heel veel tijd zou kosten en dat die plantjes toch dood zouden gaan."

Een **kruidentuintje** kun je overal kwijt, aldus Mathieu Halkes, ook in een kantoor op de vierde verdieping van een pand op de Herengracht. Daar hebben Halkes en zijn collega's nu een verticale kruidentuin van twee bij twee meter. "We plukken kruiden en diverse soorten sla vanaf de lunchtafel zo van de muur."

Inmiddels weet Lemmers uit eigen ervaring dat niet elke plant zich thuis voelt op een dakterras. "Je moet er rekening mee houden dat de wind altijd vat heeft op de planten en de zon genadeloos kan branden. Ik zie het als een sport om uit te proberen wat wel en niet kan. Dat wil zeggen, voor iemand die – net als ik – wel plezier aan het tuinieren wil beleven, maar er niet echt veel tijd voor heeft en ook van zijn buitenruimte wil genieten. Ik heb zo'n 25 vierkante meter terras, maar daarvan is een derde gevuld met een opbergbox, een barbecue, stoelen en een tafel. En dan zijn er de bakken met plantjes. Planten die veel water nodig hebben, liggen zo op apegapen. Maar buxus, siergras en bamboe doen het goed. En zelf ben ik fan van een vijg in een pot en aardbeien. Die blijven maar doorproduceren. Vorige zomer heb ik ook een framboos gehad."

Tip van Lemmers voor de beginnende balkon- of daktuinder: zorg voor een goede afscherming voor de wind. Iets wat hij zelf overigens nog mist. "Een schutting is geen oplossing, dus ik ben nog op zoek. Maar als ik die beschutting heb, wil ik zonnebloemen en klimtuinbonen planten. Die worden ook gebruikt voor *guerrilla gardening*, waarbij de zaadjes op willekeurige plekken in de stad worden verspreid. Het zijn onverwoestbare planten, dus die moeten het op een dakterras toch ook goed doen. Maar altijd moet je sjouwen met veertigliterzakken aarde, vijfhoog de trappen op. Dat is de keerzijde van een tuin op grote hoogte."

De **eeetbare tuin** krijgt op het Intratuinbalkon een plekje in kweekkastjes of hanggroeizakken met snelgroeiende zaadjes als tuinkers, radijs en tomaatjes. Van opgekweekte planten kan al na enkele weken worden geogst, en een verticale tuin is op de kleinste buitenruimte mogelijk. Ideaal is een speciale barbecue, die niet warm wordt aan de buitenkant. Felle kleuren als paars, roze, oranje, geel en blauw zijn volgens Intratuin de trend voor het nieuwe seizoen. Kleuren die terugkomen in de lichtgewicht bloempotten, maar ook in terrasplanten als primula's, violen, garvinea's en een citroenboompje. Om tot rust te komen zijn er bamboeplanten en een Boeddhabeeld.

www.intratuin.nl

Stadslandbouw is hip. Een goede zaak, vindt Lemmers. En niet alleen omdat de stad tussen alle steen en beton wel wat groen kan gebruiken. “Er zijn cursussen moestuinieren en geveltuinieren en er zijn zadenruilbeurzen. Het communitygevoel wordt door die zucht naar groen enorm versterkt.”

Ook Annelies Kuiper, de eerste en vooralsnog enige dakboerin van Nederland, ziet een toenemende vraag van stadsbewoners naar de mogelijkheden voor het verbouwen van groente en fruit. Al gebiedt de eerlijkheid haar te zeggen dat Rotterdam wat stadslandbouw betreft net even verder is dan Amsterdam. “Wat is makkelijker dan groenten en kruiden uit eigen tuin, of van balkon of dakterras? Verser kan niet, en het is ecologisch zo veel beter dan voedsel ver van de stad te verbouwen en vervolgens met vrachtwagens of een vliegtuig erheen te brengen.” Wat er op het menu van de thuistuinder staat, wordt voor een groot deel bepaald door de hoeveelheid grond die een balkon of dak kan dragen. Kuiper: “Op dertig centimeter aarde kun je geen kool verbouwen; die wortelt nu eenmaal heel diep. Maar slasoorten, courgettes en raapstelen gaan weer prima, zo lang je maar goed in de gaten houdt waar de wind vandaan komt en hoeveel zon een plant krijgt. Met een balkon op het noorden moet je geen tomaten gaan telen, want die hebben veel zon nodig. Dat kan wel weer achter glas, op je vensterbank. Ook aardbeien hebben veel zon nodig, maar er zijn aardbeierenassen die wat meer schaduw kunnen hebben en dus wel geschikt zijn voor een balkon op het noorden. En ik raad altijd aan een watersysteem aan te leggen, hoe eenvoudig ook. Want als het een hele week volle zon en twintig graden is, moet je dagelijks één tot twee keer water geven, anders hangt je sla zo slap.”

“En dan is er nog de wind. In Nederland komt de wind meestal uit het zuidwesten. Om die wind te breken, kun je een windhaag maken. Of een pergola met een druif of kiwiplant. Die hebben in de lente nog heel weinig blad, zodat de zon er dan nog goed doorkomt en als het zomer is, hebben ze zo veel blad dat ze het gewas eronder beschermen. Zo speel je met de elementen. En zo kun je met een kist met een goede drainagelaag erin ook het overtollige regenwater opvangen zonder dat de planten natte voeten houden. Zo maak je als het ware kleine kringloopjes.”

Wat Kuiper betreft kan de stadsboer maar één fout maken, en dat is de moed opgeven. Verder is het een kwestie van leren van je vergissingen en de gebruiksaanwijzing op de zakjes met zaden goed lezen en consequent zijn. “Planten krijgen stress als ze te veel of te weinig water krijgen en houden ook niet van plotselinge koude of warmte.”

Voor wie daar rekening mee houdt, staat niets een succesvol stadslandbouwschap in de weg. Zelf heeft Kuiper al visioenen van graanvelden op de daken van gebouwen op industrieterreinen. “Natuurlijk heb je daar een heel groot dak voor nodig en een heel stevig gebouw. Maar op industrieterreinen moet het toch mogelijk zijn om het dak van de burenerbij te huren en een halve hectare graan te verbouwen. Hoe fantastisch zou het niet zijn als een brouwer op het dak het graan voor zijn eigen mout verbouwt? En als we toch de sla van het eigen balkon halen, kan er ook nog wel een eitje van eigen kip bij. “Al houdt een kip van gezelschap, dus je moet er minimaal drie hebben. Een balkon is daarvoor wellicht net te klein. Maar als je een daktuin hebt van 150 vierkante meter – en dat kan best als je samenwerkt met de burenerbij – zou je in principe met een mobiel kippenhok goeddeels zelfvoorzienend kunnen zijn. Die kippen geef je etensresten uit de keuken en je laat ze de kleine onkruidjes uit de tuin pikken zodat ze tegelijkertijd die tuin bemesten. Zo heb je als stadsbewoner je eigen groenten, eieren én vlees, als je de kip slacht. Of vooruit, als je daar moeite mee hebt, laat slachten.”

www.tuinenbalkon.nl
www.dakboerin.nl

Wie druk in de weer is geweest met al het eetbare groen, mag lekker onderuit. Want loungen, het genieten van de eigen buitenruimte, wordt steeds gemakkelijker. Met dank aan de nieuwe materialen. Dacks in Amsterdam ziet een toenemende vraag naar kleurige, maar vooral naar **onderhoudsvrije** meubelen. De *all weather*-kussens hoef je niet meer binnen te halen; ze kunnen van maart tot en met oktober buiten op de bank blijven liggen. Ook eco is een trend, zoals het bankje van gerecycled plastic.

www.dacks.nl

